

ספרות עברית וכללית

לעולים חדשים

לבתי ספר דתיים

יחידת לימוד משלימה ל-2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון – סיפורת (מעשה חכמים, סיפור קצר, רומאן)
פרק שני – שירה
66 נקודות – (33x2) –
34 נקודות – (17x2) –
100 נקודות – סה"כ
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: (1) רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו בכיתה.
(2) מילון עברי-לועזי/לועזי-עברי, לפי בחירת התלמיד.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) חובה לצרף למחברת הבחינה שתי רשימות:
א. רשימת היצירות שנלמדו ביחידה הבסיסית.
ב. רשימת היצירות שנלמדו ביחידה זו.
(2) אין להדגים בתשובות שונות על פי אותה יצירה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון – סיפורת (מעשה חכמים, סיפור קצר, רומאן) (66 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 1-5 (לכל שאלה – 33 נקודות).

מעשה חכמים

1. לפניך מעשה החכמים על "חוני המעגל". קרא אותו, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

עַל כֵּךְ צָרָה שָׁדָא תְּבֵא עַל הַצְּבוּר, מִתְּרִיעִין עֲלֶיהָ:
 חוּץ מְרַב גְּשָׁמִים. מַעֲשֵׂה שָׁאֲמְרוּ לֹו לְחוּנִי הַמְּעַגֵּל:
 הַתְּפִלָּה שִׁירְדוּ גְשָׁמִים. אָמַר לָהֶם: צָאוּ וְהַכְּנִיסוּ
 תְּנֹורֵי פְסָחִים, בְּשִׁבִיר שָׁדָא יְמוּקוּ. הַתְּפִלָּה, וְלֹא
 יָרְדוּ גְשָׁמִים. מָה עָשָׂה? עַג עוֹגָה וְצֶמֶד בְּחוּכָה,
 וְאָמַר לְפָנָיו: „רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, בְּנִיָּה שְׁמוּ פְּנִיָּהֶם
 עָלַי, שָׁאֲנִי כֶּבֶן בֵּית לְפָנֶיהָ. נִשְׁבַּע אָנִי בְּשֵׁם
 הַגְּדוֹל שְׁאִינִי זֶו מִכָּאן, עַד שְׁתַּרְחַם עַל בְּנִיָּה.“
 הַתְּחִילוּ גְשָׁמִים מְנֻשְׁפִין. אָמַר: לֹא כֶּךָ שְׁאֲלָתִי, אֲקָא
 גְּשָׁמֵי בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמַעְרוֹת. הַתְּחִילוּ לִירֵד בְּזַעַף.
 אָמַר: לֹא כֶּךָ שְׁאֲלָתִי, אֲקָא גְּשָׁמֵי רְצוֹן, בְּרָכָה
 וּנְדָבָה. יָרְדוּ כְּתִקְנָן, עַד שִׁיִּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִירוּשָׁלַיִם
 לְהַר הַבַּיִת מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. בָּאוּ וְאָמְרוּ לֹו: „כָּשֶׁם
 שֶׁהַתְּפִלָּה עָלֵיהֶם שִׁירְדוּ, כֶּךָ הַתְּפִלָּה שִׁיִּלְכוּ לָהֶן.“
 אָמַר לָהֶן: „צָאוּ וּרְאוּ אִם נִמְחִית אֶבֶן הַטּוֹעִים.“
 שָׁח לֹו שְׁמַעוֹן בֶּן שֶׁטַח: אֲלֵמְלָא חוּנִי אַתָּה, גּוֹזְרִנִי
 עֲלֶיהָ נְדוּי. אֲבָל מָה אַעֲשֶׂה לָּהּ, שְׁאֲתָה מִתְּחַטָּא
 לְפָנֵי הַמָּקוֹם וְעוֹשָׂה לָּהּ רְצוֹנָה כֶּבֶן שֶׁהוּא מִתְּחַטָּא עַל
 אֲבִיו וְעוֹשָׂה לֹו רְצוֹנוֹ. וְעֲלֶיהָ הִכְתוּב אוֹמֵר (מִשְׁלֵי כג, כה)
 „יִשְׁמַח אָבִיהָ וְאִמָּהּ וְתִגַּל יוֹלְדָתָהּ.“

א. תאר שתנ תכונות של חוני המעגל שאפשר ללמוד עליהן ממעשיו ומדבריו, על פי

מעשה החכמים שקראת. (15 נקודות)

ב. "אלמלא חוני אתה, גוזרני עליך נדוי. אבל מה אעשה לך, שאתה מתחטא לפני המקום

ועושה לך רצונך..."

הסבר את הדברים האלה של שמעון בן שטח. (18 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

שים לב: אין להביא בתשובות שונות דוגמאות מאותה יצירה.

סיפור קצר

2. בחר בשני סיפורים קצרים שלמדת, שעוסקים בסבל וכאב. מה הם הגורמים לסבל ולכאב, וכיצד הם באים לידי ביטוי בכל אחד מהסיפורים שבחרת.
3. בסיפורים קצרים רבים מפגש של הדמות המרכזית עם דמות אחרת גורם לשינוי בדמות המרכזית. תאר מפגש כזה בשני סיפורים קצרים שלמדת (מפגש אחד מכל סיפור), וציין מהו השינוי בדמות המרכזית שקרה בעקבות המפגש.

רומאן (עברי או מתורגם)

4. כל רומאן מפגיש את הקורא עם עולם של ערכים, כמו נאמנות, חברות, משפחה, כיבוד האדם, ועוד. ציין שני ערכים מהרומאן שלמדת, והסבר כיצד כל אחד מערכים אלה בא לידי ביטוי בעלילת הרומאן.
5. בני האדם יכולים להתנתק (= להשתחרר) מהעבר, אבל העבר אינו מתנתק מהם. הסבר כיצד דברים אלה באים לידי ביטוי בחייה של אחת מהדמויות ברומאן שלמדת.

פרק שני – שירה (34 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 6-9 (לכל שאלה – 17 נקודות).

פיוט

6. קרא את הפיוט שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

אַנְדֹּלֶךְ / ר' אברהם אבן עזרא

אַנְדֹּלֶךְ אֱלֹהֵי כָּל נְשָׁמָה
וְאוֹדֶךָ בָּרַב פֶּתַח וְאֵימָה.
בְּעַמְדֵי תוֹף קִהְלֶךָ, צוּר, לְרוֹמִים –
לֵךְ אֶכְרַע וְאֶכֶף רֹאשׁ וְקוֹמָה.
5 רְקִיעֵי רוֹם הֲלֹא נָטָה בְּמִבְטָא
וְהֶאֱרִץ יִסְדָּה עַל בְּלִימָה.
הֲיִוְכַל אִישׁ תִּקְוֹר אֶת סוֹד יִצְרוֹ?
וּמִי הוּא זֶה בְּכָל קִדְמָה וְיָמָה?
מְרוֹמִם הוּא עָלִי כָּל פֶּה וְלִשׁוֹן,
10 אֲשֶׁר הִפְלִיא וְעָשָׂה כָּל בְּחֻכְמָה.
וַיִּתְגַּדֵּל בְּגוֹי קְדוֹשׁ וְעֲלִיּוֹן
וַיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמִיהָ רַבָּא בְּעֵלְמָא.

ציין שני ניגודים מהפיוט, והסבר את משמעותם בפיוט.

השירה העברית במאה ה-20

ארץ-ישראל וירושלים

7. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

מקום של אש / זלדה

אֵוִיר הָרִים אֵוִיר חִי
אָהוּב נוֹשֵׁב
בְּקֶשׁ לְמַעַנְנֵי רַחֲמִים
מִן הָעֲלִיּוֹן עַל כָּל.
מְקוֹם שֶׁל אֵשׁ,
מְקוֹם שֶׁל בְּכִי,
מְקוֹם שֶׁל טְרוֹף –
גַּם חֶתֶן וְכֵלָה
רַחֲמֵי שָׁמַיִם מְבַקְשִׁים
שֶׁלֹּא יִתְפֹּרֵר הָאֶפֶק.
כְּלָבִים וְחַתּוּלִים נִבְהָלִים.
רַק בְּצִמְחִים לֹא נִדְלָחִים
עֲסִיסִים
פְּסִיעָה מִן הַתְּהוֹם,
רַק בְּפִרְחִים הַמְתִּיקוֹת לֹא נִסּוּגָה
פְּסִיעָה מִן הַמּוֹת.
כִּי הַצִּמְחִים עִם אַחַר
מֵאֲתָנּוּ,
חוּץ מֵעֲצֵי הַנֵּיחַ
שֶׁהֵם עֲצוּבִים וְחֲכָמִים כְּאֲנָשִׁים.
וְכֹאשֶׁר מֶלֶךְ זָר וְאוֹיֵב
מְכַפֵּישׁ שִׁיכּוֹתֵנּוּ לְעִיר
שֶׁנִּבְיָא אוֹהֵב
תְּלָה עַל צְנֹאָרָה
סְפִירִים נִפְף וְכִדְפָד –
נִרְעָדוֹת כְּמוֹ לְבִי צְמֵרוֹת הַכֶּסֶף,
וְכֹאשֶׁר מֶלֶךְ זָר וְאוֹיֵב
מְכַפֵּישׁ אֶהְבְּתֵנוּ הַנוֹרְאָה
לְעִיר דָּוִד –
שׁוֹמְעִים הַשְּׂרָשִׁים
שֶׁל עֵץ הַנֵּיחַ אֵיךְ לוֹחֵשׁ דָּמוֹ
שֶׁל הַחִיל הַקָּטָן
בְּתוֹךְ הָעֶפְרָי:
הָעִיר רוֹבֶצֶת עַל חַיִּי.

השיר מתחיל בבקשת רחמים על העיר.

הסבר מדוע העיר זקוקה לרחמים. בסס את תשובתך על השיר כולו.

אדם וזהותו

8. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

כַּרְכַּם שֶׁל שְׂדוֹת / זלדה

הַגִּיגִי תוֹהִים
אֵיכָכָה אַתָּה וְאוֹתָן מְלִים רְעוֹת
חַיִּים בְּאוֹתוֹ דוֹר.
יְדִיד אֲמַת
שְׁנִשְׁמַתוּ מוֹצֵאָה מִקֶּדֶם מִגֶּרֶעֶדוֹן
הַבֹּאֵת בְּשָׁמַיִם לְבוֹר
לְהַשִּׁיב אֶת רוּחִי.
כְּאֲשֶׁר צִעַקְתִּי
כְּאֲשֶׁר חָשְׁכוּ עֵינַי
אִיד מְצֵאת אֹתִי
מֵאֲחֹרֵי שְׂבַע הַחֹמוֹת
שְׁבִנְתָּה הָאוֹלֶת שְׁבִי
אִיד פִּתַּחְתָּ לְפָנַי
שְׁעָרֶיהָ הַצְּחִים
כְּדִי שְׁאֲרָאָה אֶת הַפֶּסֶד הַדָּק
וְאַרְגָּע
כִּי אֲחוּשׁ מָה נִפְלְאוּ מַעֲשֵׂי הַבוֹרָא
מִבִּיטָה אֲנִי אֶל יְפִיֵה הַמְזוּהָר
וְרוֹאֵה סִמְנֵים שֶׁל חֶסֶד יִשְׁע
בְּעֵלֵי הַכּוֹתֶרֶת
כְּמַעֲט עֶלְפוֹן –
יְדִידֵי הַנְּעִיר
שְׁנִינּוּ זְקוּקִים לְרַחֲמֵים רַבִּים.

מדוע הכרכום מכונה "ידיד אמת"? הסבר את דבריך, והבא דוגמאות מהשיר כולו.

זוגיות ואהבה

9. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

נְפַרְדְּנוּ כָּךְ / לאה גולדברג

נְפַרְדְּנוּ כָּךְ: הֵיטֵב, הֵיטֵב חָרָה לִי.
הָעֶרְפֵּל בִּינִיגוּ כְּחוֹמָה.
זאת הַטְּפָה שֶׁעַל יָדֵי גוֹתְרָה לִי
טַפַּת סִגְרִיר וְדַאי היא, לא דְּמָעָה.

לְדוֹר הַזֶּה תִּבְכֶּי הוּא כְּלָמָה,
הוא לא יִבְכֶּה עַל אֶהְבָּה גּוֹסְסָת.
בְּיוֹם הַדִּין וּבְלֵילוֹת הַחֶסֶד
אֲדִישׁ וְגַא הוא לא יוֹרִיד דְּמָעָה.

נְפַרְדְּנוּ כָּךְ. הֶרְחֹב הָמָה, הָמָה.
דְּחַפְנֵי אֵיזָה הֶלֶךְ, וּמִנְגֵד
הָעֶרְפֵּל תְּלוּי כְּהִינוּמָה.

מֵאַיִן בְּלִבִּי חֲדוֹנָה חוֹנְגָּת?
אוּלַי, בְּכָל זֹאת, זוֹ הֵיְתָה דְּמָעָה.

בתחילת השיר הדוברת אומרת: "היטב, היטב חרה לי",
ובסימומו היא אומרת: "מֵאַיִן בְּלִבִּי חֲדוֹנָה חוֹנְגָּת?".
הסבר על פי השיר את הסיבה לחרון ואת הסיבה לחדווה.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך